

▲ Nedosažitelná modrá růže, modifikovaná pouze digitálně.
Foto Stanislav Wieser.

Růže barvy oblohy je stále v nedohlednu. Trochu předčasný potlesk

Anna Fidlerová, Karlovy Vary

Když jsem do knihy Údolí živé vody zařadila v roce 1967 kapitolu Modrá růže pro paní v černém, netušila jsem, že drobná historka o jednom z dárků pro Marii Curie Skłodowskou bude ještě dnes žít vlastním životem. Co se tenkrát stalo, vím z vyprávění přímého účastníka akademika Františka Běhounka, který doprovázel objevitelku radia při její cestě do Jáchymova v roce 1925. Po létech mi líčil, jak místní zahradník, stojící jako poslední ve špalíru postav před Radium Palácem, podal na přivítanou vzácné návštěvnici s úklo-nou modrou růží. Z hlediska své profese poctu nejvyšší. Obdarovaná s překvapením poděkovala, ale po chvíli ke svému dávnému žákovi a příteli Běhounkovi tiše pronesla: „Myslím, že příroda se nemá znásilňovat.“

Historku, zapadlou v koloběhu času, vynesla na světlo boží smrtí informací, která v září roku 2001 zaplavila všechny české deníky a rozhlasové stanice. Média podrobně informovala o mezinárodní konferenci o biotechnologiích v zemědělství v Kolíně nad Rýnem, na které hovořil profesor Yošikazu Tanaka z výzkumného ústavu Suntory

o tom, že vypěstování modré růže je výzvou pro jejich vědecký tým, zaměřený na genetické modifikace. A že během posledních let v něm proinvestovali 25 miliónů dolarů. Vyzkoušeli nejprve gen z petúnie, ale bez úspěchu. „Tou pravou dárkyní té pravé modře bude až modrá maceška, která nám pomůže splnit náš sen, modrou růží barvy nebes“, sliboval.

Dočetli jsme se také, že firma Suntory, která je na celém světě proslulá hlavně výrobou whisky, slibuje dodat skutečnou modrou růží přibližně za tři roky. Očekávaný zisk byl odhadován až na pět miliónů dolarů.

Tehdy nás s jáchymovským historikem a kronikářem Oldřichem Ježkem napadlo požádat pana profesora Tanaku, zda by nově vypěstovaná modrá růže mohla nést jméno ženy, která jí byla obdarována. Pan profesor odpověděl rychle a ochotně slíbil tento návrh podporovat.

Ticho, které poté nastalo, bylo dobré k meditaci. Proč máme růže barvy bílé, růžové, oranžové a červené, ale ne modré? Proč růže, královna květin, umíněně odolává a vzdoruje s tím, že lidstvu

přece stačí, co mu tak štědře nabízí? Není toho snad dost? Odpověď se nabízí: Proč by si královna nemohla dovolit mít své tajemství a nedat si od nikoho do něho mluvit? Proto odmítla i gen modré petúnie, vpravený do jejího DNA a ještě další pokusy, proto nadále nedovolila vytvářet ve svých buňkách delphinidin, který je pro zbarvení květů nezbytný.

Spicí geny v různých neprobudilo ani spojení s australskou firmou Florigene v roce 2004, které prodražilo výzkum o dalších 25 miliónů dolarů. Modrou růži ukazoval profesor Tanaka stále jen na fotografii. Růže, opět jen v barvě lila, zůstala doma v laboratoři. A barva nebe zůstala na další tři roky zase jen snem.

Jak léta plynula, a nikdo se z Japonska neozýval, došlo na internet. Ten potvrzuje, že rok 2004 přinesl další zklamání. Vytrvalé pokusy s modrým genem macešky, stejně jako přidání gen z kosatců, nepřinesly žádaný efekt. Žádná barva nebe, opět jen lila.

Konečně! V roce 2009 se z Japonska sice neozval pan Tanaka, ale za to veliký potlesk. Vytrvalí pěstitelé oznamují, že dílo se postupně podařilo a že od tohoto roku je modrá růže na trhu. Přestože to bylo, a stále ještě je, na trhu velmi omezeném, dostala tato růže pyšné jméno Applause. Jen nenápadně se k tomuto vlastnímu potlesku dodává, že zájemci si už mohou koupit růži pastelově modré barvy s fialovým nádechem. O tu kytěnou, bláznivě modrou růži, budou ještě usilovat.

Možná namítnete, že modrých růží je přece na trhu dost a zřejmě nemají o kupce nouzi. Komu ale stačí, že jde o obarvené plátky květů a často i o stopy barev na listech, jeho věc. Až to doma zjistí, může na uklidněnou navštívit některý z desítek hotelů a barů, které s pojmenováním U modré růže lákají návštěvníky.

My zájemcům o modrou růži můžeme nabídnout ještě jeden zážitek. Dostaví se při četbě povídky Karla Čapka Modrá chryzantéma, napsané v roce 1928, tedy tři roky poté, co Marie Curie Skłodowska navštívila Jáchymov. Není známo, zda tento příběh má nějaký konkrétní historický podklad či zda vznikl jen v autorově fantazii. Víme jen, že modrá chryzantéma rostla divoce za plotem vechtrova domku poblíž Lubence, kde si jí plnou náruč nathala hluchoněmá bláznivá Klára. Majitel panství a vášnivý pěstitel podobných květů

importovaných až z Číny, měl z toho málem šok. Zatímco všechny, jak pravil Čapek doslova, byly jen „drobet do lila“, tady se mu naskytla příležitost vypěstovat tu pravou modrou barvu.

Veškeré jeho úsilí bylo ale marné, v jeho pečlivě udržovaném skleníku všechny pokusné květiny uhynuly, zatímco na nedalekém pešunku rostly modré chryzantémy vesele dál.

Tomuto laickému vyprávění chybí jen názor odborníka, o který jsme požádali pracovníka Botanické zahrady v Praze Zdeňka Šípka:

„Ano, kdysi před lety jsem se o té zajímavosti dočetl – o nějakém pokroku v tomto případě už nevím. Každopádně ta poznámka o znásilňování přírody je zcela na místě, protože v čeledi růžovitých chybí rostliny s modrou barvou květů. Ta zde byla dosažena genovou manipulací pomocí kvasinek, tudíž žádným šlechtěním či křížením. Výsledkem byla tehdy taková namodralá barva a nevím, jak pokročili dále – rozhodně se po tom zkusím podívat.....“

Jakže to tehdy řekla paní Marie Curie Skłodowska? ■

KRÁTKÉ ZPRÁVY

■ **Severinova lázeňská promenáda** s původním německým názvem Rossegweg je pravděpodobně neznámá i mnoha znalcům okolí Jáchymova. Její dříve místy neznatelnou trasu zpřístupnila skupina dobrovolníků pod vedením Vladimíra Kříže v průběhu letošního srpna až října. Lázňě Jáchymov spolu s nimi pozvaly 5. října veřejnost na procházku promenádou, která je převážně jen lesní pěšinou. Odbočuje ze známé cesty k Mlýnkům asi 50 m za Lesním pramenem vlevo. Odtud v úseku asi 1 km nelze trasu Severinovy promenády najít v základní mapě ČR ani v nynějších turistických mapách. Prochází kolem portálu vyústění nové odvodňovací štolý „Svornost“ a níže kolem skály s pamětním nápisem na tři vojáky padlé v letech 1914–15 první světové války. Zajímavých přírodních skalních útvarů je na cestě více. Za údolíčkem bezejmenné bystřiny pokračuje cesta zakreslená i v mapách a značená směrovkami až k silnici u chaty níže pod restaurací Penzion 54. Směrem k Ostrovu je ve vzdálenosti 250 m stanice autobusů v Horním Žďáru. Opačným směrem je možné vrátit se do Jáchymova po cyklostezce č. 2005, vedené po bývalé železniční trati.